

**VII-SHOBA:
IQTISODIYOTDA
INNOVATSIYALAR: RAQAMLI
TRANSFORMATSIYA VA
BARQAROR RIVOJLANISH**

**AN'ANAVIY HUNARMANDCHILIK ORQALI XOTIN-
QIZLARNING MADANIY QADRIYATLARINI ANGLASHLARI VA
O'ZLASHTIRISHLARI.**

Baxronova Shoira Yadgorovna,
Buxoro innovatsion ta'lim va
tibbiyot universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada an'anaviy hunarmandchilikning madaniy qadriyatlarni avloddan-avlodga o'tkazishdagi tarbiyaviy va ijtimoiy ahamiyati yoritiladi. Ayniqsa, ayollar tomonidan ijro etilgan hunar ishlari orqali milliy anglashlarining psixologik xususiyatlari, axloqiy me'yorlar va estetik did yoshlarga singdirilishi ko'rsatiladi. Hunarmandchilik ayollar uchun o'zligini anglash, iqtisodiy va ijtimoiy faollikni oshirish vositasi sifatida taqdim etiladi. Maqola hunarmandchilikni xalqning madaniy xotirasi va merosini saqlovchi muhim vosita sifatida baholaydi.

Kalit so'zlar: An'anaviy hunarmandchilik, anglashlarining psixologik xususiyatlari, ayollar roli, avlodlararo uzviylik, milliy o'zlik, tarbiya, estetik qarash, ijtimoiy faoliyat, iqtisodiy mustaqillik, milliy meros.

Аннотация: В статье рассматривается воспитательное и социальное значение традиционных ремесел в передаче культурных ценностей от поколения к поколению. Особое внимание уделяется тому, как женские ремесла способствуют формированию национальной культуры, нравственных норм и эстетического вкуса у молодежи. Ремесло

представлено как средство самореализации женщин, а также как путь к экономической и социальной активности. Автор подчеркивает роль ремесел как важного инструмента сохранения культурной памяти и наследия народа.

Ключевые слова: Традиционные ремесла, культурные ценности, роль женщин, преемственность поколений, национальная идентичность, воспитание, эстетическое восприятие, социальная активность, экономическая независимость, национальное наследие.

Asosiy qism : Mustamlakachilikdan avval, mahalliy ayollar o‘z jamoalarida yetakchilik rollarini egallaganlar. Ayollar hayot ato etuvchilar va unga g‘amxo‘rlik qiluvchilar sifatida qaralgan, shu sababli bolalarni erta ijtimoiylashtirishda muhim rol o‘ynaganlar. Mustamlakachilik, hukumat siyosati va avloddan-avlodga o‘tgan travmalar - xususan, rezident maktablar (internatlar) - ayollarning an’anaviy rollariga kuchli ta’sir ko‘rsatdi va bu holat hozirgacha sezilmoqda. Ayniqsa, bu holatlar mahalliy ayollarning an’anaviy bilim va anglashlarini psixologik xususiyatlarini - til, tabiat bilan yashash ko‘nikmalari, ma’naviy e’tiqodlar hamda bezakli hunarmandchilik kabi bo‘sh vaqt mashg‘ulotlari - avlodlarga yetkazish imkoniyatlarini chekladi. Shunga qaramay, mahalliy ayollar hali ham oilada, jamiyatda, hatto milliy va xalqaro darajalarda ham yetakchilar bo‘lib qolmoqdalar.

Ayollarning hayoti uyning ichki ishlarini bajarish va tashqarida ishlash majburiyatlari orasidagi muvozanatni saqlash zarurati tufayli murakkablashdi. Bundan tashqari, jamiyat yoki milliy miqyosda yetakchilik vazifalarini ham bajaradigan ayollar o‘zlari va oilalari uchun yanada ortiqcha bosim va murakkabliklarga duch kelmoqdalar.

Mahalliy hunarmandchilik uzoq va boy tarixga ega bo‘lib, ko‘plab hunarlar aniq bir mahalliy guruh yoki oilaga xos bo‘lib, avloddan-avlodga o‘tib keladi. Hunarmandchilik jarayonida olinadigan an’anaviy ta’limotlar mahalliy madaniyatning muhim qismi bo‘lib qolmoqda. Ko‘plab hunarmand mahsulotlar mahalliy xalqning hayoti va identifikatsiyasi bilan bog‘liq. Mahalliy hunarmandchilik jarayonida ishtirok etish va tayyor mahsulot yaratish insonda

faxr, erishilgan yutuq hissi, tegishlilik tuyg'ularini uyg'otadi va yaratuvchining shaxsiy hamda madaniy tarixini aks ettiradi.

An'anaviy madaniyatda ishtirok etish uzoq vaqtdan beri farovonlik bilan bog'liq deb qaraladi. An'anaviy hunarmandchilik bilan shug'ullanish, ustoz hamda o'rganuvchi uchun foydali ekani ko'rsatilgan. Ayniqsa, ayollarning an'anaviy hunariga bo'lgan ishtirokini oshirish, bu ko'nikmalarni qadrlashni kuchaytiradi, avlodlararo bog'liqlikni mustahkamlaydi va ayollarning sog'lom turmushini yaxshilaydi.

An'anaviy hunarmandchilik har bir xalqning tarixiy taraqqiyoti, urf-odatlarini, dunyoqarashi va estetik qarashlarining yorqin ifodasidir. Bu san'at turi asrlar davomida avloddan-avlodga o'tib, nafaqat ma'naviy boylik sifatida, balki xalqning madaniy merosini saqlashda muhim vosita sifatida xizmat qilib kelmoqda. O'zbek xalqining hunarmandchiligi — zardo'zlik, kashtachilik, kulolchilik, kandakorlik, do'ppido'zlik kabi ko'plab turlarni o'z ichiga oladi va ularning har biri xalqning turmush tarzi, tabiatga munosabati va estetik didini aks ettiradi.

Bu hunarlar o'z vaqtida nafaqat iqtisodiy faoliyat turi, balki muqaddas qadriyatlar, diniy e'tiqodlar va ijtimoiy axloqiy me'yorlarning tashuvchisi bo'lgan. Har bir naqsh, bezak yoki uslub o'ziga xos ma'no va ramziy yuklamaga ega bo'lib, u orqali xalq o'z tarixini, orzu-umidlarini, hayot falsafasini ifoda etgan. Ayniqsa, ayollar tomonidan yaratilgan kashtalar va bezaklar oilaviy qadriyatlar, poklik, sabr-toqat, go'zallik va ayol latofatini tarannum etadi.

Shu sababli an'anaviy hunarmandchilik - faqatgina moddiy mahsulot emas, balki ma'naviy boylik, madaniy xotira va xalq ruhiyatining timsolidir. U bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmay, yosh avlodni tarbiyalashda va milliy o'zlikni anglashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Xotin-qizlar azaldan hunarmandchilik san'atining asosiy ijodkorlari va davomchilari bo'lib kelgan. Ayniqsa, kashtachilik, gilamdo'zlik, do'ppido'zlik kabi san'at turlarida ularning hissasi beqiyos. Bu hunar nafaqat ayollar

mehnatining mahsuli, balki ularning ichki dunyosi, estetik qarashlari va madaniy qadriyatlarini ifoda etuvchi kuchli vositadir. Har bir naqsh, har bir ip o'zida avlodlar xotirasini, milliy madaniyatni va oilaviy qadriyatlarni mujassam etgan.

Ayollar uchun hunarmandchilik nafaqat iqtisodiy faoliyat, balki o'zligini anglash, ijtimoiy hayotga moslashish, jamiyatdagi o'rnini topish imkoniyatidir. Hunar orqali ular o'z orzularini, his-tuyg'ularini ifoda etadi, ruhiy qoniqish va ijodiy ilhom topadi. Ayniqsa, yosh avlod vakillari, qizlar ushbu hunarlar orqali o'zlarining ajdodlari madaniyatiga bo'lgan hurmatini mustahkamlab, milliy g'urur tuyg'usini o'zlashtiradi.

Shuningdek, hunarmandchilik ayollarni jamiyatda faol bo'lishga undaydi, ularning o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishiga zamin yaratadi. Bu jarayon orqali xotin-qizlar o'zlarining milliy o'zligini chuqurroq anglab, qadriyatlarni zamonaviy hayotga uyg'unlashtirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Hunarmandchilik – bu faqat hunar emas, balki ayollarning o'zlik anglash yo'li, ijtimoiy-madaniy faollikka olib boruvchi vosita hisoblanadi.

An'anaviy hunarmandchilik - bu nafaqat moddiy mahsulot yaratish jarayoni, balki unda jamlangan qadriyatlar, urf-odatlar va axloqiy me'yorlarni yosh avlodga yetkazishning samarali vositasidir. Ayniqsa, ayollar tomonidan bajariladigan hunar ishlari – kashta, do'ppi, gilam, zardo'zlik mahsulotlari - ichida xalqning qadimiy dunyoqarashi, axloqiy qarashlari va estetik didi mujassam bo'ladi. Bu esa yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalash, ularni ajdodlar merosiga hurmat bilan qarashga o'rgatadi.

Hunarmandchilik jarayonida ona va buvilar yosh qizlarga nafaqat hunar sirlarini, balki sabr-toqat, e'tibor, halollik, fidoyilik kabi fazilatlarni ham o'rgatadilar. Bu orqali oila tarbiyasi, mahalla muhitidagi ijtimoiy qadriyatlar, ayolga xos go'zallik va iffat kabi tushunchalar singdiriladi. Bu esa ijtimoiy barqarorlik, sog'lom muhit va milliy birlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, hunarmandchilik ayollarni jamiyatda faol bo'lishga undab, ularni iqtisodiy jihatdan mustaqil va ijtimoiy jihatdan barqaror shaxsga

aylantiradi. Mahsulotlarini bozorlarda sotish, ko'rgazmalarda qatnashish orqali ular jamiyat bilan faol aloqa o'rnatadilar. Bu esa milliy qadriyatlarning zamonaviy jamiyatda ham dolzarb bo'lishiga xizmat qiladi.

Shunday qilib, hunarmandchilik faqat moddiy mehnat emas, balki xalqning madaniy xotirasini, axloqiy mezonlarini, tarbiyaviy an'analarini saqlovchi va avloddan-avlodga yetkazuvchi bebaho vositadir.

An'anaviy hunarmandchilik xalqning tarixiy xotirasi, madaniy qadriyatlari va ma'naviy dunyosini avloddan-avlodga yetkazishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Ayniqsa, ayollar tomonidan asrlar davomida yaratilgan kashta, do'ppi, gilam, zardo'zlik kabi hunar mahsulotlari nafaqat estetik go'zallikni, balki xalqning axloqiy, tarbiyaviy va ijtimoiy me'yorlarini ham o'zida mujassam etadi. Bu hunarlar yosh avlodga sabr, fidoyilik, halollik, e'tibor kabi insoniy fazilatlarni singdirishda, ularni milliy ruhda tarbiyalashda katta ahamiyat kasb etadi.

Hunarmandchilik orqali ayollar o'z salohiyatini ro'yobga chiqaradi, jamiyatda faol ishtirok etadi va o'z iqtisodiy mustaqilligini ta'minlaydi. Shu orqali ularning o'zligini anglash, milliy madaniyat bilan faxrlanish, qadriyatlarni zamonaviy hayotga uyg'unlashtirish imkoniyatlari kengayadi.

Xulosa qilib aytganda, an'anaviy hunarmandchilik — bu nafaqat ijodiy mehnat, balki xalqning madaniy merosi, axloqiy mezonlari va tarbiyaviy qadriyatlarini avlodlarga uzatishning eng samarali yo'llaridan biridir. U bugun ham o'z ahamiyatini yo'qotmay, milliy o'zlikni anglash va mustahkamlashda beqiyos o'rin tutadi.

Foydanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov A., Jo'raev T. O'zbek xalq amaliy bezak san'ati. - Toshkent: Fan, 2007.
2. Usmonova M. Xalq og'zaki ijodi va madaniy qadriyatlar. - Toshkent: O'qituvchi, 2010.
3. Xo'jaqulova N. O'zbek ayoli va milliy an'analar. - Toshkent: Ma'naviyat, 2015.
4. Ma'naviyat va ma'rifat markazi. Milliy qadriyatlar va ularning yoshlar tarbiyasidagi o'rni. – Toshkent: Ma'naviyat, 2012.